

## Píše Michal Topor

(E\*forum, 19. 06. 2019)

Knihu nadepsanou **Sumář** (Brno: Host, 2018) předložil **Dalibor Tureček** jako ohlédnutí za prací vykonanou v rámci pětiletého projektu „Diskurzivita literatury 19. století v česko-slovenském kontextu“, který dosud reprezentovala především čtveřice kolektivních monografií *České literární romantično* (2012, Dalibor Tureček, Martin Hrdina, Iva Krejčová, Veronika Faktorová; srov. echo Lucie Malé z 21. 8. 2013), *Český a slovenský literární parnasismus 2015*, Aleš Haman, Jiří Pelán, Dalibor Tureček, Peter Zajac, Lenka Krejčová, Jan Gbúr, Michal Fránek, Jiří Kudrnáč; srov. echo z 23. 9. 2015), *Konfigurácie slovenského realizmu* (2016, Marcela Mikulová, Ivana Taranenková, Peter Zajac, Valér Mikula) a *Český a slovenský literární klasicismus* (2017, Jiří Pelán, Dalibor Dobiáš, Dalibor Tureček, Peter Zajac, Ivon Kollárová, Erika Brtáňová, Zuzana Urválková, Veronika Faktorová, Lenka Rišková, René Bílik); svazky byly svorně opatřeny podtitulem *Synopticko-pulzační model kulturního jevu*.

Jejich nesporným přínosem je revize pojmové výbavy uplatňované dlouhodobě ve vztahu k české literatuře 19. století. V řadě momentů přitom tato revize produktivně či přinejmenším in potentia odstiňuje řád věcí, totiž to, jak lze o (české) literatuře a jejích (konkrétních) dějinách uvažovat. Turečkův bilanční komprimát vzhledem k výkladům usazeným v již vydaných knihách mnoho nového nepřináší, zhuštěně zato nechává vystoupit některé zarážející (sebe)projekce.

„Model“, který Tureček v *Sumáři* nanovo nabízí, nemá k rozvrhům, proti nimž je stavěn, tak daleko, jak by se patrně mělo zdát. Snad proto autor jeho výměr nadnáší úryvky z vybraných (literárně)teoretických a filozofických textů a adaptuje jejich pojmosloví, nejednou v příhodně de-politizujících vykleštěních (jako tomu je v případě Foucaultova pojmu diskurz, Bourdieuova konceptu pole). I banalita se tak může odívat atraktivně znějícím pojmenováním. Fantom vykladačské praxe (neboli „výkladové tradice“, s. 57), vzhledem k níž je třeba kontrastně definovat nové pojetí, Tureček opakovaně a vždy letmo spíná s perspektivou pozitivistickou (co ale míní „normativní pozitivistickou etapou“?, s. 39), nebo marxistickou (viz např. s. 13), nebo s něčím, čeho se dovolává jako dějepisu akcentujícího linearitu a kauzalitu.

Na jedné straně se Tureček určitých interpretačních dimenzí vehementně zřiká, na straně druhé (patrně) věří, že vyústěním toho, co nabízí, může být něco „dynamického“ (s. 59; v *Sumáři* jde o jedno ze slov-zaklínadel), „procesuálního“, „událostního“ (viz např.: „Postihnout tedy jde nejen dynamiku vzájemného vztahu jednotlivých diskurzů, ale i vnitřní procesualitu každého z nich, ba i každého

jednotlivého textu“, s. 36). Jenže jak, když cílem je leda přetřídění, resp. jiná, snad přesnější distribuce připravených značek? Spolu s kategoriemi linearity a kauzality je ostatně – souladně se scientismem Turečkovy dikce a na úkor „metod, postupů a závěrů“ (s. 47) – z ohniska otázek vyškrtnut i sám badatel. Model a jeho konzistence jsou testovány – v zacyklených typu: „V úhrnu je nejpodstatnější, že almanachy představují relativní jednotu, opřenu o klasicistní principy. Klasické tu má větší váhu, má sklon být dominantou a realizovat se na všech rovinách, do nichž jsme rozčlenili markery [...]“ (s. 71). Nástroje jsou nasazeny na materiál – a vida, jak nadějně vyhlídky se klenou vstříc tomu, kdo by se snad rozhlížel po smysluplné práci: „[...] Při pohledu do literárního materiálu následně nejde o stanovení ideálního, čistého textového prototypu, kupříkladu klasicistního nebo romantického, i když jistě existují i texty, které by takovému zadání vyhověly. Bezpříznakové a nesrovnatelně četnější jsou však spíše takové texty, které jsou výrazem interference. Ta se může – ale nezbytně nemusí – projevat ve všech vrstvách textové struktury. Můžeme kupříkladu registrovat texty klasicistní tvarem, ale zpracovávající klíčové romantické motivické celky a směřující k romantickému tématu atd.“ (s. 27).

Není divu, že si Tureček na otázku „je literární historie možná?“ prostě odpovídá: „praxe ukazuje, že literární historie stále možná je, a to na mnoho různorodých způsobů“ (s. 16). Nu, možné je leccos...

Dalibor Tureček, *Sumář: Diskurzivita české literatury 19. století*. Brno: Host, 2018, 148 s.

[www.ipsl.cz](http://www.ipsl.cz)